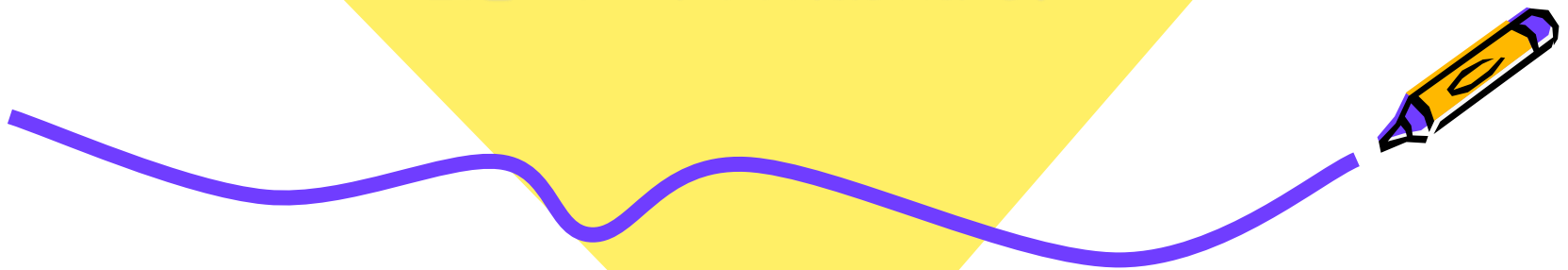




Meranie výstupu ekonomiky

ZE PI Prednáška 6.



Ing. Zuzana Staníková, PhD.

Posudzovanie úspešnosti
fungovania ekonomiky na
základe jej finálnych
výsledkov.

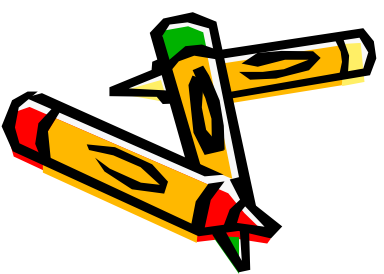
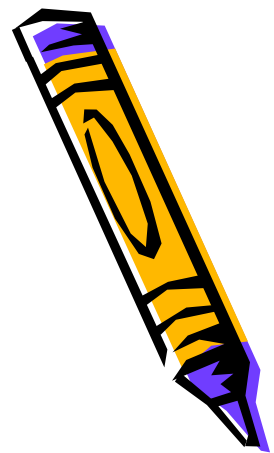


Makroekonomické
ukazovatele



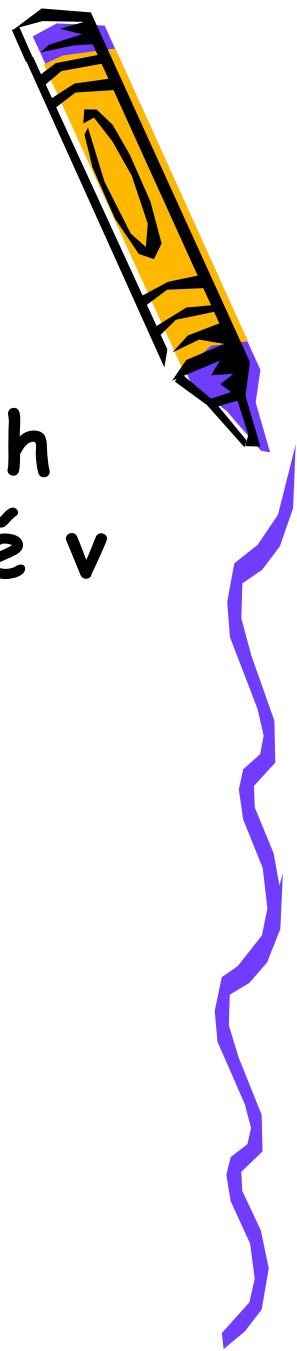
**Hrubý domáci produkt -
HDP**
(základný
makroekonomický
ukazovateľ)

Ing. Zuzana Staníková, PhD.

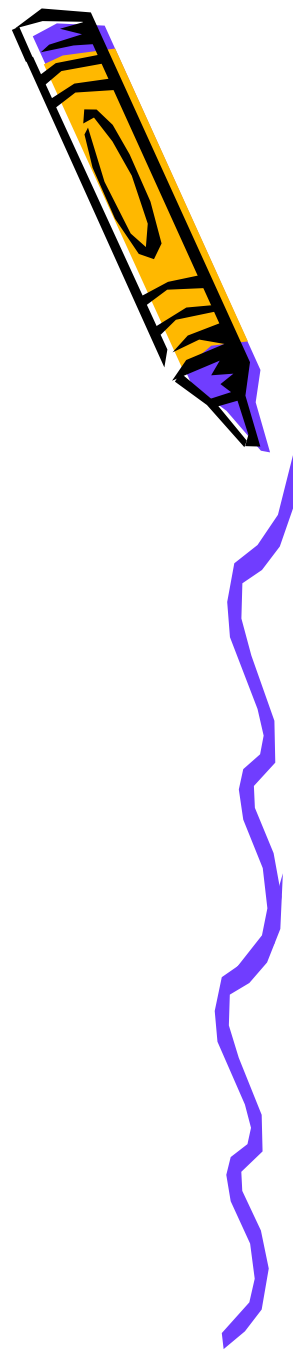


Hrubý domácí produkt (HDP)

- tržová hodnota všetkých finálnych statkov, ktoré boli vyprodukované v ekonomike za určité časové obdobie.



Analýza pojmu - HDP



- **trhová hodnota**
 - Trhová cena ako jednotné meradlo.
- **všetky statky**
 - HDP = komplexné meradlo výstupu ekonomiky.
- **vyrobené**
 - Vyrobená finálna produkcia v období, za ktoré HDP počítame.
- **v ekonomike**
 - Zohľadňuje sa územný princíp.
- **za dané časové obdobie**
 - kvartálne a ročné merania.



Finálny statok

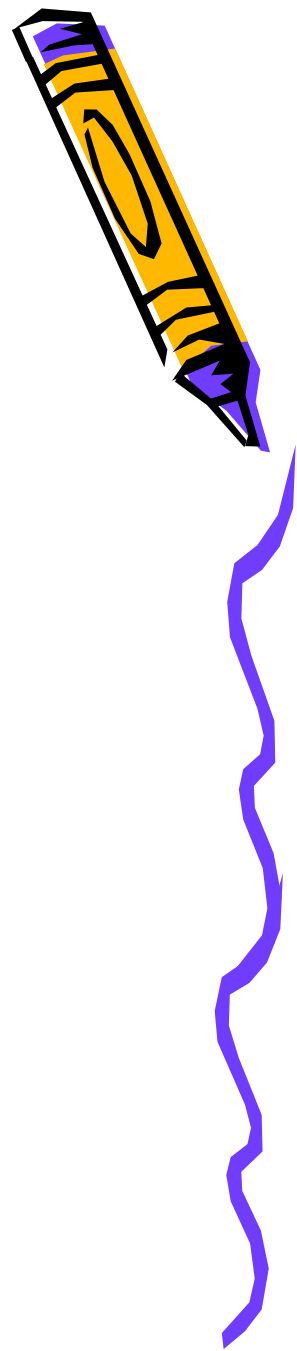


- predstavuje produkt, ktorý je vyrábaný a predávaný za účelom konečnej spotreby alebo investovania.
 - Hrubá produkcia

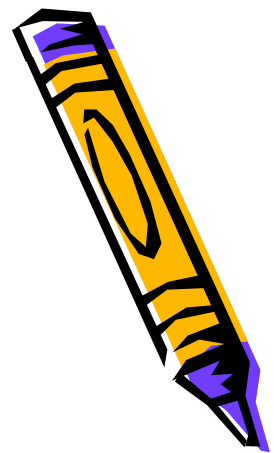


Medziprodukt

- predstavuje hodnotu statkov kúpených a použitých na výrobu nových statkov v danom roku.
 - do HDP sa nezapočítava



Pridaná hodnota



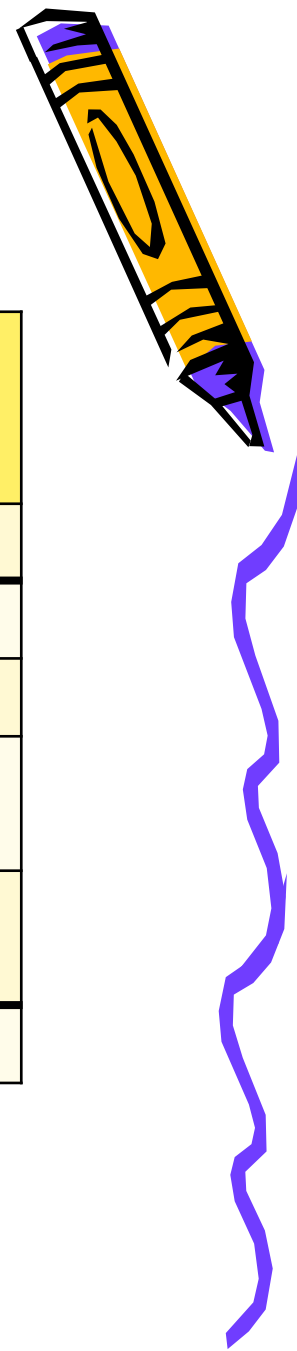
- Používa sa pri výpočte HDP, aby sa zabránilo viacnásobnému započítaniu medziproduktov.

$$\text{Pridaná hodnota} = \text{Hrubá produkcia} - \text{Náklady firmy vynaložené na nákup medziproduktov od iných firiem.}$$

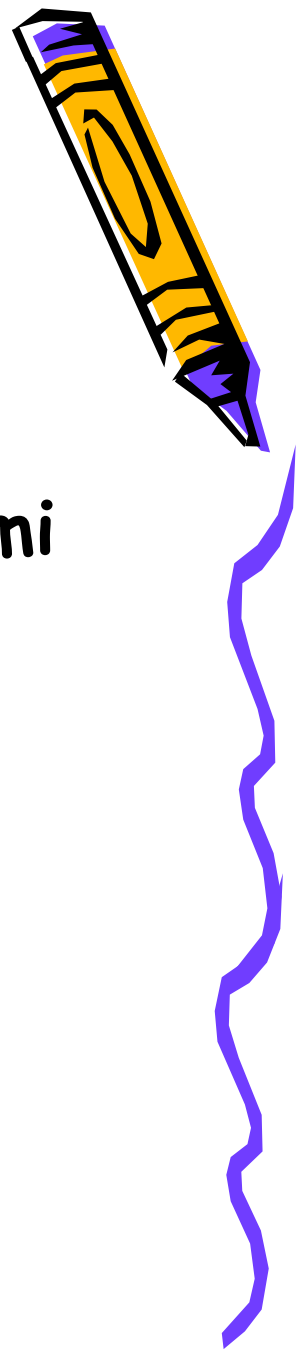


Príklad výpočtu pridanej hodnoty:

Výrobná etapa	Tržba (hodnota výroby)	Náklady na medziprodukt	Pridaná hodnota
	(1)	(2)	(3) = (1) - (2)
Pšenica	50	0	50
Múka	70	50	20
Upečený chlieb	80	70	10
Dodaný chlieb	86	80	6
	286	200	86



Hrubý národní produkt (HNP)

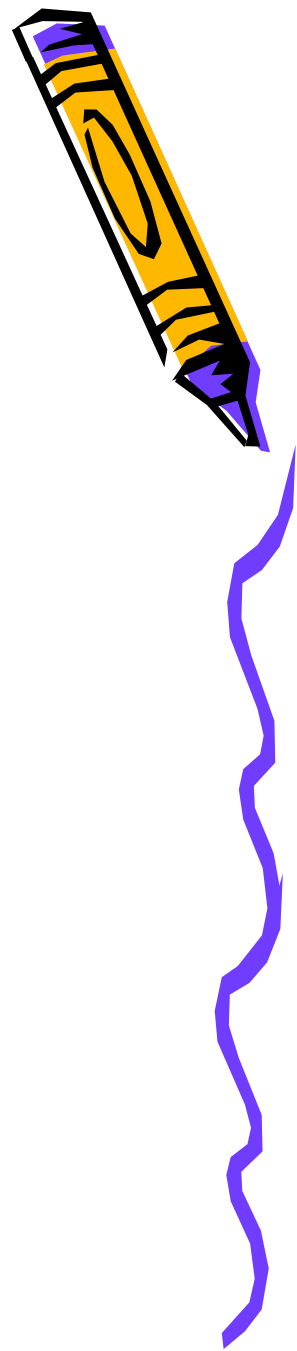


- Hodnota finálních statkov a služieb vyprodukovaných (národnými) výrobnými faktormi za určité časové obdobie.
 - zohľadňuje princíp vlastníctva VF.
- $HNP = HDP + \text{čistý príjem z VF v zahraničí}$

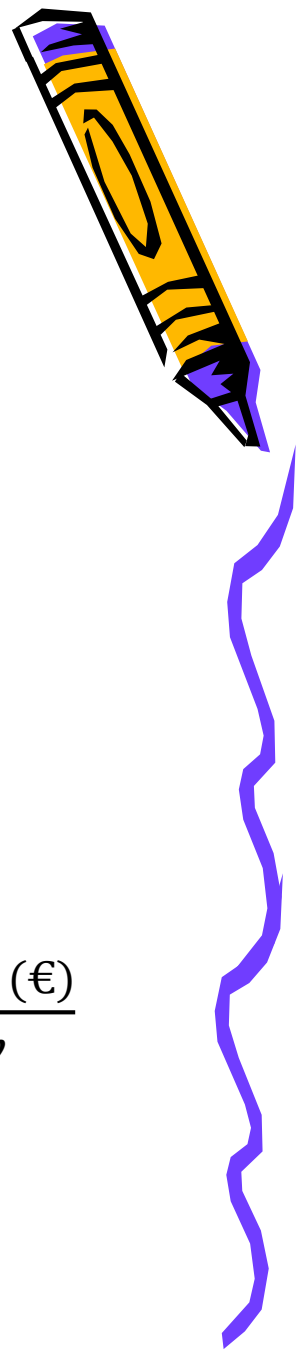


Výhody merania výkonnosti ekonomiky pomocou HDP

- medzinárodná porovnateľnosť
- dostupné štatistické údaje
- meradlo tvorby pracovných miest v ekonomike



HDP na jedného obyvateľa



- Výkonnosť ekonomiky posudzovaná podľa objemu produkcie vyprodukovanej ekonomikou na jedného obyvateľa.

- $HDP \text{ na jedného obyvateľa} = \frac{\text{celkový objem HDP (€)}}{\text{počet obyvateľov}}$



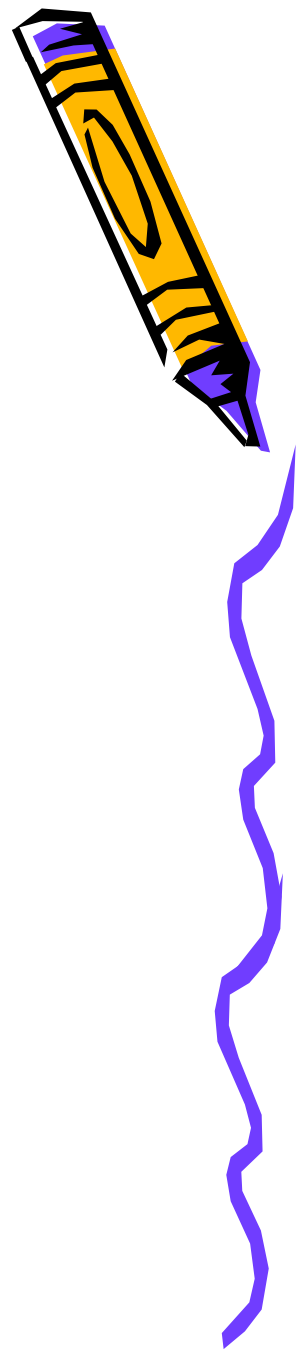
Ďalšie veličiny odvodené od HDP:

- Čistý domáci produkt

$$\mathit{ČDP} = \mathit{HDP} - \mathit{amortizácia}$$

- Čistý národný produkt

$$\mathit{ČNP} = \mathit{HNP} - \mathit{amotizácia}$$



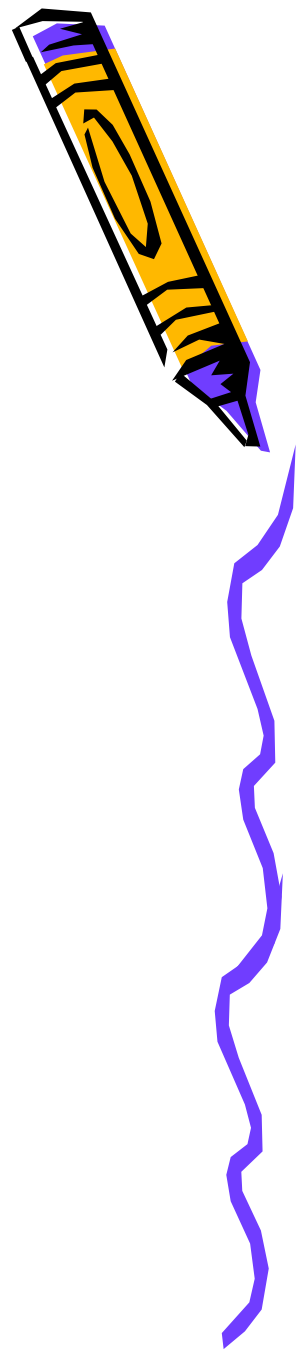
Národný dôchodok



- $ND = HDP - \text{amortizácia} - \text{nepriame dane}$



Spôsoby výpočtu HDP:



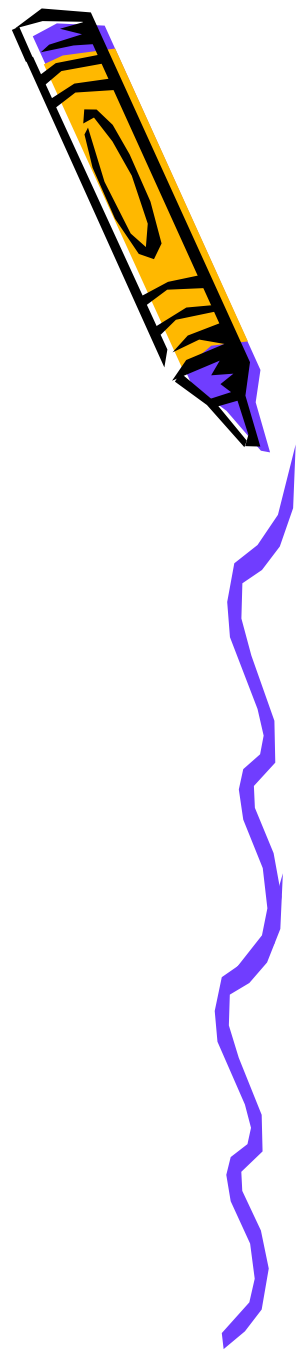
1. výrobná metóda
2. spotrebná (výdavková) metóda
3. dôchodková (nákladová) metóda



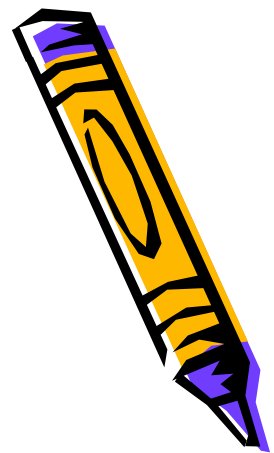
1. Výrobná metóda výpočtu HDP (tok produktov):

a) $HDP = \Sigma \text{ finálne statky} \times P$

b) $HDP = \Sigma \text{ pridaných hodnôt vyprodukovaných všetkými výrobcami} + \text{čisté dane z produktov}$ (podľa ŠU SR)



2 Spotrebná (výdavková) metóda:



- $HDP = C + I + G + NX$

- C = výdavky domácností na osobnú spotrebu
- I = súkromné hrubé domáce investície firiem
- G = výdavky vlády na nákup statkov
- NX = čistý export = export - import



Výpočet HDP spotrebnou metódou podľa ŠU SR



konečná spotreba domácností

+

konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam

+

konečná spotreba verejnej správy

=

konečná spotreba spolu

+

tvorba hrubého fixného kapitálu

+

zmena stavu zásob

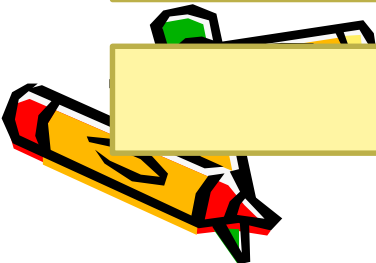
+

saldo vývozu sa dovozu výrobkov a služieb (čistý vývoz)

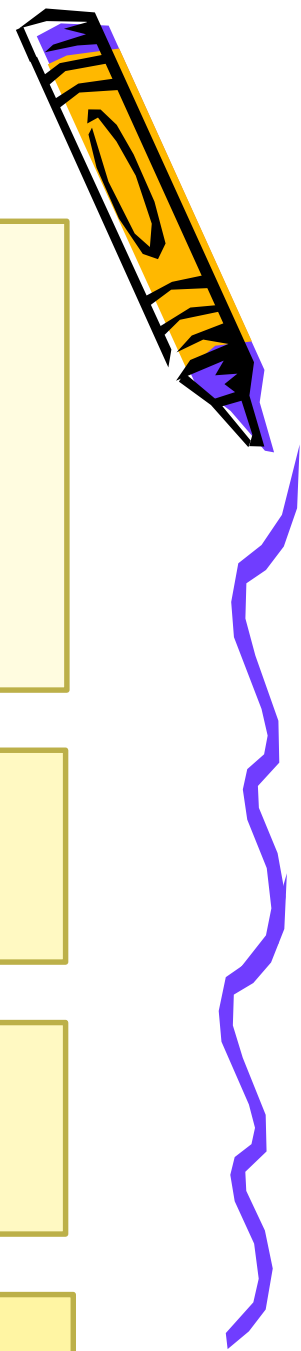
=

HDP

Ing. Zuzana Staníková, PhD.



3. Dôchodková metóda výpočtu HDP



Hrubé mzdy
+
Hrubé zisky
+
Čisté úroky
+
Renty
+
Príjmy zo samozamestnávania u živnostníkov nezapísaných v OR

=

Národný dôchodok

+

Nepriame dane

=

ČDP

+

Amortizácia

=

HDP



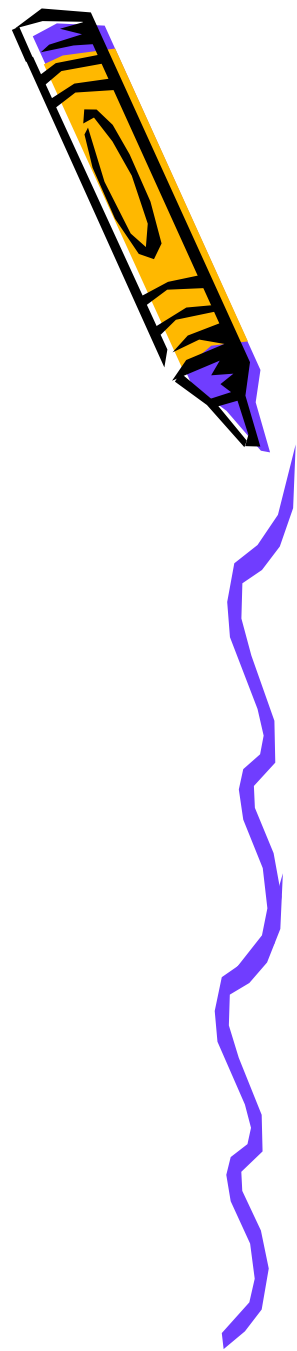
Ukazovateľ		2015					
		1.Q.	2.Q.	3.Q.	4.Q.	1.- 4.Q.	
Výrobná metóda	Produkcia	mil. Eur	42 397,3	45 222,9	44 192,6	47 650,0	179 462,8
	index		101,5	103,3	105,3	105,7	104,0
	Medzispotreba	mil. Eur	26 099,9	27 733,3	25 546,2	29 546,5	108 925,9
	index		100,8	104,0	107,2	106,9	104,7
	Hrubá pridaná hodnota	mil. Eur	16 297,3	17 489,6	18 646,3	18 103,6	70 536,9
	index		102,7	102,3	102,8	103,7	102,9
	Čisté dane z produktov	mil. Eur	1 561,3	1 935,1	1 972,3	2 065,3	7 534,0
	index		100,8	110,8	110,2	108,9	107,9
	Konečná spotreba spolu	mil. Eur	13 893,1	14 468,0	14 707,7	15 483,5	58 552,3
	index		101,5	103,0	103,6	102,9	102,8
	Konečná spotreba domácností	mil. Eur	10 417,0	10 718,3	10 900,0	10 909,7	42 945,0
	index		101,2	102,5	102,8	102,5	102,2
	Konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam	mil. Eur	183,6	186,8	191,5	191,6	753,5
	index		103,4	103,8	104,8	102,7	103,7
Výdavková metóda	Konečná spotreba verejnej správy	mil. Eur	3 292,5	3 562,9	3 616,2	4 382,2	14 853,8
	index		102,3	104,5	106,0	104,2	104,3
	Tvorba hrubého kapitálu	mil. Eur	3 113,4	4 340,3	5 639,9	4 788,5	17 882,2
	index		106,8	111,3	112,3	120,1	113,0
	Tvorba hrubého fixného kapitálu	mil. Eur	3 299,4	4 159,2	4 811,3	5 698,7	17 968,6
	index		106,4	109,8	117,1	119,5	114,0
	Zmena stavu zásob a cennosti	mil. Eur	-186,0	181,1	828,7	-910,2	-86,4
	Vývoz výrobkov a služieb	mil. Eur	17 622,9	18 396,3	17 895,4	19 312,0	73 226,6
	index		102,5	104,6	106,7	108,2	105,5
	Dovoz výrobkov a služieb	mil. Eur	16 770,8	17 780,0	17 624,4	19 157,1	71 332,3
	index		102,4	106,5	109,7	109,4	107,0
	Štatistický rozdiel	mil. Eur	0,0	0,0	0,0	-257,9	-257,9
	Odmeny zamestnancov	mil. Eur	6 939,6	7 401,5	7 342,9	8 258,0	29 942,0
	index		104,4	104,1	104,7	106,3	104,9
Dôchodková metóda	Hrubý prevádzkový prebytok a zmiešané dôchodky	mil. Eur	9 545,2	10 062,4	11 297,3	9 851,0	40 755,9
	index		101,9	101,5	101,9	101,9	101,8
	Čisté dane z produkcie a dovozu	mil. Eur	1 373,8	1 960,8	1 978,4	2 059,9	7 372,8
index		97,9	108,3	107,5	106,6	105,5	
Hrubý domáci produkt	HDP	mil. Eur	17 858,6	19 424,7	20 618,6	20 168,9	78 070,8
	index		102,5	103,1	103,4	104,2	103,3



Ukazovateľ		2017				
		1.Q.	2.Q.	3.Q.	4.Q.	1.- 4.Q.
Výrobná metóda	Produkcia	45 912,6	47 598,8	.	.	.
	Medzispotreba	28 633,0	28 831,4	.	.	.
	Hrubá pridaná hodnota	17 279,6	18 767,4	.	.	.
	Čisté dane z produktov	1 838,5	2 105,4	.	.	.
Výdavková metóda	Konečná spotreba spolu	14 609,7	15 273,6	.	.	.
	Konečná spotreba domácností	10 894,2	11 282,4	.	.	.
	Konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam	178,8	189,3	.	.	.
	Konečná spotreba verejnej správy	3 536,6	3 801,9	.	.	.
	Tvorba hrubého kapitálu	3 526,9	4 442,5	.	.	.
	Tvorba hrubého fixného kapitálu	3 312,5	3 932,9	.	.	.
	Zmena stavu zásob a cennosti	214,4	509,6	.	.	.
	Vývoz výrobkov a služieb	19 286,2	19 635,9	.	.	.
	Dovoz výrobkov a služieb	18 371,5	18 635,1	.	.	.
	Štatistický rozdiel	66,8	155,9	.	.	.
Hrubý domáci produkt	HDP	19 118,0	20 872,8	.	.	.



Nominálny HDP

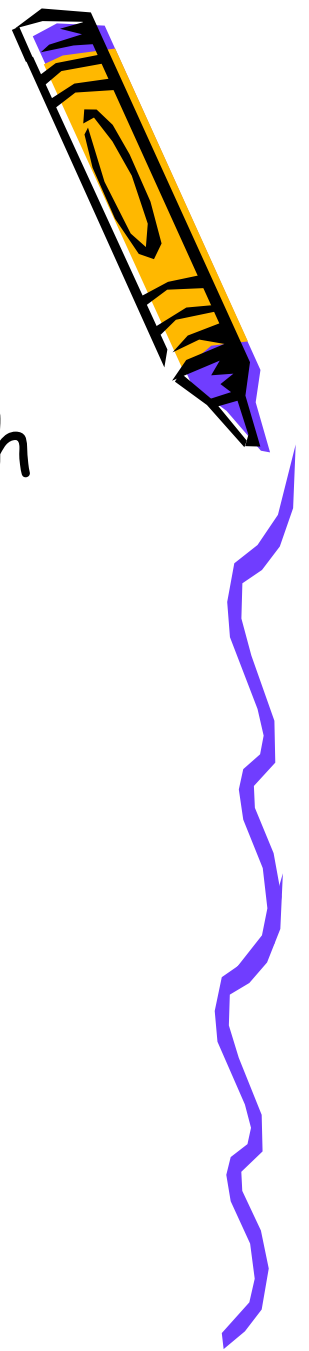


- HDP meraný v bežných alebo skutočných trhových cenách

$$HDP_n = \sum p_t q_t$$



Reálny HDP



- HDP meraný sústavou konštantných alebo stálych cien

$$HDP_r = \sum p_0 q_t$$





$$\text{Deflátor HDP} = \frac{HDP_n}{HDP_r} = \frac{\sum p_t q_t}{\sum p_0 q_t} \cdot 100$$



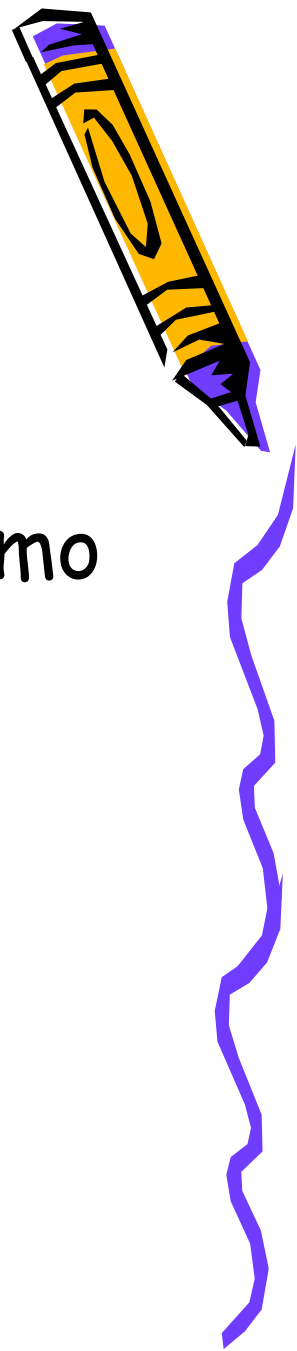
Potenciálny produkt



- je maximálna úroveň reálneho HDP, ktorú možno dosiahnuť s daným stavom technológie a veľkosťou populácie bez toho, aby sa zrýchlila inflácia.
- **medzera HDP**
 - Rozdiel medzi potenciálnym produktom a skutočným produktom.



Čistý ekonomický blahobyť NEW (Nett Economic Welfare)



- je upravené meradlo HDP, ktoré obsahuje len tie statky, ktoré priamo ovplyvňujú ekonomický blahobyť.



Index trvalo udržateľného ekonomického blahobytu The Index of Sustainable Economic Welfare (ISEW)

- Jeho výpočet je založený na NEW ale berie do úvahy širší rozsah škodlivých účinkov ekonomického rastu, a znižuje sa aj o hodnotu verejných výdavkov na obranu.

Index of Sustainable Economic Welfare (ISEW)



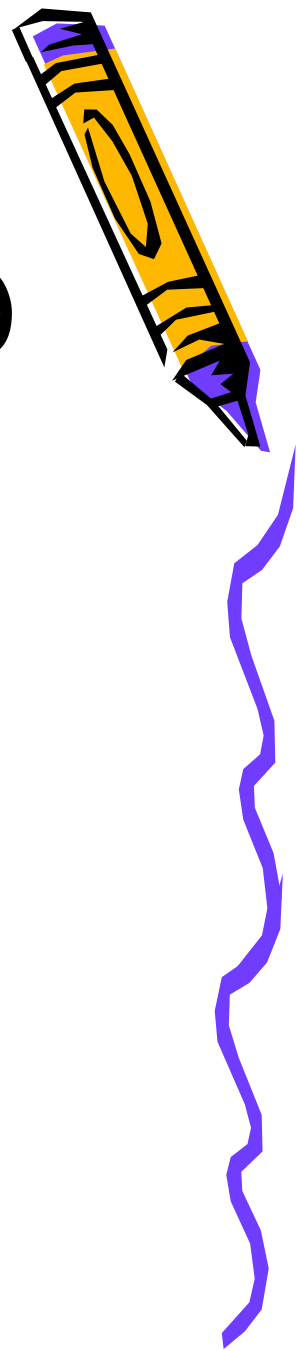
Zdroj:

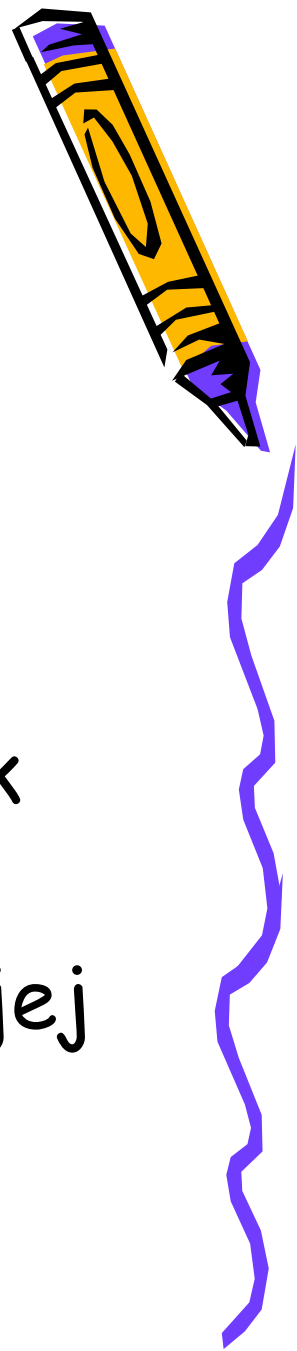
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Measure_of_economic_welfare_MEW.html

Ing. Zuzana Staníková, PhD.

Pravý ekonomický rozvoj (GPI - Genuine Progress Indicator)

- Ukazovateľ ekonomického rastu, ktorý dopĺňa HDP.





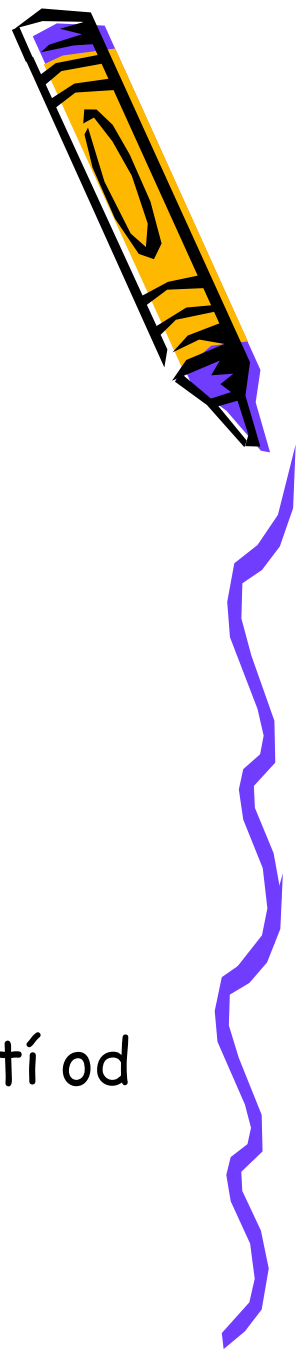
Index ľudského rozvoja (HDI - Human Development Index)

- Používa sa na meranie potenciálnej sociálnej prosperity krajín.
- Vypracovaný pre potreby OSN - pakistanský ekonóm Mahbub al Hak (1990)
- Od r. 1993 ho OSN používa vo svojej ročnej správe



Pri výpočte HDI sa berú do úvahy rôzne činitele, napr.:

- Očakávaná dĺžka života obyvateľstva danej krajiny
 - Prístup ku vzdelaniu
 - Pôrodná úmrtnosť
 - Zdravotná starostlivosť
 - Prístup k nezávadnej pitnej vode
-
- Vypočítaná úroveň indexu sa pohybuje v rozpätí od 0 po 1.



Zdroje:

STANÍKOVÁ, Z.: Ekonomie - cvičebnica, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

STANÍKOVÁ, Z.: Úvod do ekonomie, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

KUCHARČÍKOVÁ, A., HOLKOVÁ, B., KOZUBÍKOVÁ, Z., STANÍKOVÁ, Z., TOKARČÍKOVÁ, E.: Základy ekonomickej teórie - cvičebnica, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

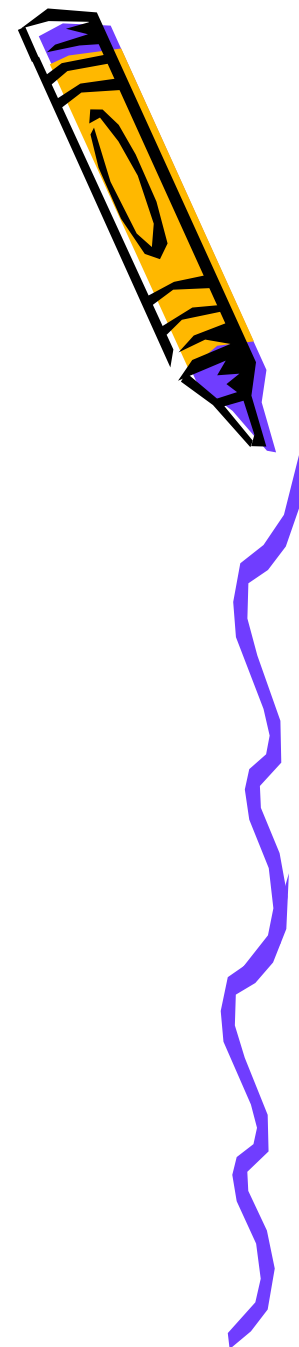
KUCHARČÍKOVÁ, A., TOKARČÍKOVÁ, E.: Základy ekonomickej teórie pre informatikov, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

LISÝ, J. a kol.: Ekonomie v novej ekonomike, 1. vydanie, IURA EDITION, Bratislava 2005

PARKIN, M.: Macroeconomics, 11 th edition, Pearson Education Limited, UK, 2014

SCHILLER, B. R.: Makroekonomie, 1. vydanie, Computer Press, Brno 2004

www.statistics.sk



Tento študijný materiál vznikol v rámci riešenia projektu:

„Kvalitné vzdelávanie s podporou inovatívnych foriem, kvalitného výskumu a medzinárodnej spolupráce – úspešný absolvent pre potreby praxe“

ITMS: 26110230090

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ



Európska únia
Európsky sociálny fond



Ing. Zuzana Staníková, PhD.